

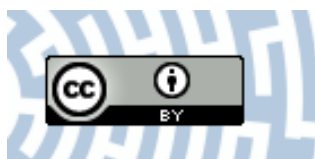

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Pedagogika społeczna w Polsce - między stagnacją a zaangażowaniem Katowice-Ustroń, 23-24 października 1997

Author: Elżbieta Górnikowska-Zwolak

Citation style: Górnikowska-Zwolak Elżbieta. (1998). Pedagogika społeczna w Polsce - między stagnacją a zaangażowaniem Katowice-Ustroń, 23-24 października 1997. "Edukacja" (Nr 2 (1998), s. 122-124)

Uznanie autorstwa - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie pod warunkiem oznaczenia autorstwa.

UNIwersytet ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Informacje

PEDAGOGIKA SPOŁECZNA W POLSCE – MIĘDZY STAGNACJĄ A ZAANGAŻOWANIEM. Katowice-Ustroń, 23–24 października 1997

Niemal ze wszystkich ośrodków naukowych w kraju (uniwersytetów oraz wyższych szkół pedagogicznych) oraz z Czech, Niemiec i Słowacji przybywali do Ustronia-Jaszowca pedagodowie (około 100 osób) na debatę poświęconą kondycji pedagogiki społecznej w Polsce. Gospodarzem spotkania, a zarazem inicjatorem zdarzenia był 27-osobowy zespół pracowników Katedry Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, któremu przewodzi prof. zw. dr hab. Andrzej Radziewicz-Winnicki.

Katedrę tę powołano do życia w 1981 roku w wyniku zmiany struktury organizacyjnej Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego. W niezwykle trudnym wówczas dla polskiej nauki okresie zadanie integrowania i mobilizowania zespołu, kreowania jego oblicza intelektualnego, a także wskazywania interesujących perspektyw rozwoju powierzono Andrzejowi Radziewiczowi-Winnickiemu (wówczas docentowi). Jego osobowość naukowa – socjologa wychowania i pedagoga społecznego – sprawiła, iż możliwe stało się poszerzenie tradycyjnego kręgu zainteresowań tej dyscypliny o zagadnienia nowe i nie analizowane wcześniej przez pedagogów, jak np.: znaczenie rynku ekonomicznego i mechanizmów rynkowych dla edukacji czy współczesne mechanizmy rozwoju zurbanizowanego społeczeństwa oraz rola i zadania pedagogiki społecznej.

Obszerny podręcznik *Pedagogika społeczna u schyłku XX wieku*¹ był w chwili jego ukazania się przedsięwzięciem wydawniczym, które zwróciło uwagę środowiska pedagogów społecznych. W miarę upływu lat oblicze pedagogiki społecznej katowickiego ośrodka akademickiego, tworzonego przez bardzo młodych wiekiem pracowników, w coraz bardziej widoczny sposób odzwierciedla wizję pedagogiki społecznej (jej roli i zadań, a także miejsca wśród innych dyscyplin), jaką

konsekwentnie rozwija lider zespołu². I wydaje się, że jest to wizja wychodząca naprzeciw aktualnemu zapotrzebowaniu.

Temat konferencji, odzwierciedlający stawiane pytania i kierunki poszukiwań badawczych katowickiego ośrodka naukowego, dobrze utrafił – co wyraźnie można było odczuć – w oczekiwania jej uczestników (świadczyły o tym zarówno prezentowane wystąpienia, jak i rozmowy kulturalowe).

Oficjalnego otwarcia konferencji dokonał prof. dr hab. Władysław Łuszczuk – Dziekan Wydziału Pedagogiki i Psychologii UŚL. Zwróciła uwagę na dorobek Katedry Pedagogiki Społecznej UŚL., który świadczy o umacnianiu pozycji górnośląskiej pedagogiki na mapie naukowej kraju i uzasadnia podjęte przedsięwzięcie organizacyjne. Następnie głos zabrał prof. Andrzej Radziewicz-Winnicki. Wyraził ogromną radość i podziękowanie za życzliwe przyjęcie zaproszenia i przyjazd w Beskid Śląski. Odnosząc się do aktualnego statusu polskiej pedagogiki społecznej, stwierdził, iż trzeba go postrzegać nie tylko w kontekście całokształtu rozwoju nauk pedagogicznych występujących u schyłku bieżącego stulecia, ale także w okresie ostatnich kilkunastu lat, tak symptomatycznych dla rozwoju stosowanych nauk społecznych w Polsce i na świecie. Zróżnicowane i wielorakie są bieżące zadania kierowane pod adresem pedagogiki społecznej, a równocześnie znikoma liczba prac naukowych, które wartościują dorobek nauk pedagogicznych, oddzielając wartości prawdziwe od fałszywych, od tych przyjmowanych na wiarę, czy też uparcie formułowanych dążeń przybierających postać jedynie postulatywną.

W pierwszym dniu obrady miały charakter plenarny. Duża liczba referatów nie pozwala na bliższe ich omówienie w krótkim sprawozdaniu. Wypada jedynie wspomnieć, że ogółem wystąpiło 24 mówców. Obradom przewodniczyli kolejno prof. prof. A. Radziewicz-Winnicki, Tadeusz Piłch, Ewa Marynowicz-Hetka oraz Henryk Gąsior. Pierwszy wystąpił prof. zw. dr hab. Tadeusz Lewowicki – przewodniczący Komitetu Nauk Pe-

¹ *Pedagogika społeczna u schyłku XX wieku (Zagadnienia wybrane)*. Praca zbiorowa – wraz z wyborem tekstów – pod red. A. Radziewicza-Winnickiego. Wyd. ZSPM-Press, Katowice 1992, s. 626.

² Próbą zarysowania nowych zagadnień nurtujących pedagogów społecznych był kolejny podręcznik autorski pt. *Problemy i tendencje rozwojowe we współczesnej pedagogice społecznej w Polsce*. Praca zbiorowa pod red. A. Radziewicza-Winnickiego. Wyd. „Śląsk”, Katowice 1995, s. 425.

dagogicznych PAN. Podjął rozważania na temat *Problemy życia społecznego a tradycyjne i nowe zadania pedagogiki społecznej*. Mówca zauważył, iż pedagogika społeczna, podobnie jak inne nauki społeczne i humanistyczne, przechodzi fazę istotnych przemian, czemu towarzyszą dyskusje o jej tożsamości naukowej i funkcjach społecznych w nowych warunkach ustrojowych. Wraz z ekspansją obejmującą kolejne pola zainteresowań pojawiają się coraz większe i bardziej zróżnicowane oczekiwania. Niektóre kierowane wobec pedagogiki społecznej wydają się nawet przerastać jej możliwości. Referent przedstawił wybrane czynniki, od których zależy powodzenie w wypełnianiu skomplikowanych funkcji i zadań pedagogiki społecznej.

Z wystąpieniem tym dobrze korespondowały dwa następne – prof. dra hab. Tadeusza Pilcha (UW) nt. *Granice wolności i zaangażowania pedagogiki społecznej* oraz prof. zw. dra hab. Mirosława Szymańskiego (WSP w Krakowie) – *Wyzwania pedagogiki społecznej w okresie transformacji ustrojowej*. Prof. T. Pilch wyraził przekonanie, iż pedagogika społeczna jako dyscyplina naukowa (ze wszystkimi jej atrybutami: metodologicznym, aksjologicznym i osobowym) musi być autonomiczna, równocześnie jednak musi respektować rzeczywistość polityczną, nauczyć się z nią współpracować. Musi być zaangażowana moralnie w sferę społeczną, lokalnie – w organizację środowiska, politycznie – aby kształtować globalny ład społeczny. Prof. M. Szymański podkreślił, że pedagogika z natury rzeczy jest dyscypliną zaangażowaną. Pedagog nie tylko rejestruje stany rzeczy, ale jest wręcz zobowiązany przyczyniać się do pomyślnego rozwoju dzieci i młodzieży. Profesor podniósł także potrzebę prowadzenia badań interdyscyplinarnych, gdyż zaciera się granice między subdyscyplinami pedagogiki. Referat prof. zw. dra hab. Stanisława Kawuli (WSP w Olsztynie) nt. *Wsparcie społeczne wobec rodziny ryzyka a zasada pomocniczości*, pod nieobecność autora, przedstawiła dr Ewa Kantowicz (WSP-Olsztyn). Z kolei prof. dr hab. Ewa Marynowicz-Hetka (UŁ) w wystąpieniu nt. *Ruchy instytucjonalne i pedagogika społeczna – w poszukiwaniu uzasadnień działania społecznego* podjęła próbę syntetycznego przybliżenia podstawowych założeń podejść instytucjonalnych (pedagogii instytucjonalnych), rozumianych jako przykład odniesień umożliwiających odnajdywanie uzasadnień dla działania pedagoga społecznego, a także wzbogacających samą dyscyplinę – pedagogikę społeczną. Tę część spotkania zamknęła prezentacja badań przeprowadzonych przez prof. dr hab. ks. Jana Śledzianowskiego (WSP-Kielce) nt. *Pedagogika społeczna w Polsce wobec osobowości i nauki Jana Pawła II*.

Następnie prezentowano kwestie bardziej szczegółowe. I tak, prof. dr hab. Władysław Dyk-cik (UAM) przedstawił *Rozwój pedagogiki społecznej*

jako nurtu społecznego zaangażowania, prof. dr hab. Stefan Vasek (Pedagogiczna Fakulta Uniwersytetu Komenského w Bratislavie) wypowiedział się na temat – *Nowa koncepcja przygotowania nauczycielskiego pedagogów specjalnych w Słowacji* (w trosce o pełne zrozumienie – koryzując z pomocy dr A. Stankowskiego z UŚI.), prof. dr hab. Jerzy Stochmiątek (WSPS-Warszawa) podjął zagadnienie *Pomoc pedagogiczna dla dorosłych niepełnosprawnych*, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji kształceniowych i wychowawczych, prof. dr hab. Wiesław Ambrozik (UAM) na podstawie kilkuletnich badań prowadzonych w różnych typach współczesnych środowisk wiejskich starał się odpowiedzieć na pytanie, na ile i jak dalece obecne społeczności wiejskie dostrzegają skalę występujących zagrożeń wychowawczych, jak starają się im przeciwdziałać i z jakim skutkiem (*Środowiska wiejskie wobec zagrożeń wychowawczych*). Prof. dr hab. Jerzy Szmagałski (UW) w referacie nt. *Kształcenie przywódców organizacji pozarządowych – wyzwanie dla pedagogiki społecznej?* zasygnalizował najnowsze europejskie tendencje w teorii i praktyce społeczeństwa obywatelskiego, wykazując ich związki z odczuwanymi niepowodzeniami polityki państwa opiekuńczego. Prof. dr hab. Kazimierz Wenta (Uniw. Szczeciński) w swoim wystąpieniu (*Środowisko lokalne i społeczeństwo informatyczne*) zwrócił uwagę na konsekwencje otwarcia się środowiska lokalnego na wyzwania cywilizacyjne niesione przez infokomputeryzację.

W kolejnej części obrad głos zabrali, kolejno: prof. dr hab. Jacek Piekarski (UŁ) – prezentując problemy teoretyczne wiążące się z pojawieniem pedagogiki społecznej jako dyscypliny zaangażowanej (*Pedagogika społeczna i jej społeczne konteksty*); doc. dr Henryk Gąsior (UŚI.) przedstawił projekt funkcji pedagoga społecznego – *Pedagog społeczny animatorem działań socjalno-edukacyjnych w środowisku lokalnym*; dr hab. Wiesław Ciczkowski w wystąpieniu *Teoria sił społecznych a inne koncepcje promujące podmiotowość* porównywał teorię sił społecznych przyjętą na gruncie pedagogiki społecznej z dwiema innymi – Jana Szczepańskiego i Piotra Sztompki; prof. dr hab. Henryk Cudak (WSP-Kielce) podjął temat *Kultura pedagogiczna społeczeństwa – niedoceniony obszar badań pedagogiki społecznej* i dr Henryk Siemiński (gość z Bremen, RFN) wyraził swoje uwagi nt. *Pedagogika społeczna wobec aktualnych problemów wychowania*.

Ostatnią część obrad plenarnych wypełniły wystąpienia: prof. dr hab. Anny Zawadzkiej (U-Wrocław) na temat odpowiedzialności za wakacje uczniów (*Uczniowskie wakacje – czy problem?*); prof. dra hab. Mariana Śnieżyńskiego (WSP-Kraków) o wychowawczej funkcji szkoły i warunków,

jakie muszą być w tym względzie spełnione (*Czy szkoła może wychowywać?*); dr Dany Knotowej (z Uniwersytetu Masaryka w Brnie) – *Pedagogika społeczna w Czechach*; dr Danuty Waloszek (WSP-Zielona Góra) nt. *Edukacyjne porozumienie nauczycieli i rodziców*; prof. dra hab. Pawła Tyrały (WSP-Rzeszów) – *O wykorzystaniu edukacji obronnej dla łagodzenia sytuacji kryzysowych*; dr Bożeny Kiełtyki-Zajac i dra Antoniego Zajacą – *O potrzebie przygotowania społeczeństwa do krytycznego i wartościującego odbioru informacji z mass mediów*, wreszcie – prof. dra hab. Stanisława Juszczyka (UŚl.) nt. *korelacji systemu szkolnictwa wyższego w Polsce ze szkolnictwem europejskim*.

Z powyższego wyliczenia wynika, iż liczbie wystąpien – organizatorzy stanęli przed trudnym zadaniem wyboru – przy tak dużej określonej strategii postępowania. Ponieważ zapewniono możliwość wypowiedzenia się wszystkim autorom wcześniej nadesłanych zgłoszeń, więc prezentacje były niezwykle zróżnicowane, tak pod względem merytorycznym (zbyt rozległy zakres tematyki), jak i formalnym – od rozważań teoretycznych poprzez faktograficzne oraz analityczne opracowania szczegółowe. Można było odczuć brak spójności, a zarazem niedosyt, gdy nie było czasu na dyskusję po kolejnych prezentacjach.

W drugim dniu konferencji wystąpienia uczestników zgrupowane zostały w bloki tematyczne, obrady przebiegały w trzech sekcjach, w pierwszej – pod hasłem *Szkoła a system społeczny*, którą kierował prof. Mirosław Szymański, drugiej – na temat *Strukturalne determinanty przemian w lokalnych środowiskach wychowawczych* przewodniczył prof. dr hab. Jerzy Modrzewski i trzeciej dotyczącej *Współczesnych zagrożeń i elementów patologii w okresie zmiany społecznej oraz wybranych problemów pracy socjalnej* kierowanej przez prof. Jacka Piekarskiego. Wypowiadali się w większości przedstawiciele młodszej kadry pedagogów społecznych. Podsumowania obrad w sekcjach dokonali ich przewodniczący w części plenarnej konferencji.

Na zakończenie głos zabrał prof. Andrzej Radziejewicz-Winnicki. Wyraził przekonanie, że dysputa, na którą przybyło tak liczne grono znamienitych pedagogów, była potrzebna i znacząca z punktu widzenia poszukiwań paradygmatu pedagogiki społecznej; powinna stać się impulsem do stałej wymiany poglądów na temat szans, zadań, osiągnięć, ale i opóźnień w rozwoju polskiej pedagogiki społecznej. Podziękował przewodniczącym sesji plenarnych i kierującym pracą w grupach, referentom oraz wszystkim uczestnikom konferencji za ich wkład w obrady. Przypominał, iż zamiarem organizatorów jest przygotowanie publikacji książkowej, będącej owocem obrad, a zawierającej wszystkie prezentowane referaty i komunikaty.

Opierając się na opiniach wielu uczestników uznać można, iż było to spotkanie pożyteczne, pod względem organizacyjnym – bardzo sprawne. Uczestnicy zostali zaopatrzeni w materiały, zawierające m.in. najnowszy numer „Chowanny”, a także estetyczne preprinty przygotowanych wcześniej abstraktów wystąpień wraz z opracowaniem opisującym dorobek i aktualne zainteresowania badawcze zespołu Katedry Pedagogiki Społecznej UŚl. Dobrym pomysłem była również prezentacja (połączona ze sprzedażą) nowości wydawniczych, przygotowanych w środowisku katowickim. I jeszcze jedna uwaga na zakończenie. Wydaje się, że niezwykle istotną kwestią kształcenia i wychowania są nie tylko teoretyczne rozważania w gronie profesjonalistów, badania i ich prezentacja, ale niezmiernie ważne jest transmitowanie wyników poczynań naukowych do władz lokalnych, a także organizacji i instytucji samorządowych, związkowych, i wreszcie – osób odpowiedzialnych za kształtowanie i wyznaczanie celów polityki społecznej. Z tego punktu widzenia jako pożądany i satysfakcjonujący fakt należy uznać duże zainteresowanie konferencją okazane przez mass media, czego wyrazem były wzmianki zarówno w prasie, jak i telewizji lokalnej.

ELŻBIETA GÓRNIKOWSKA-ZWOLAK

WYDAWNICTWA SZKOLNE I PEDAGOGICZNE

polecają książkę:

Małgorzaty Kościelskiej

TRUDNE MACIERZYŃSTWO

wyd. I, 1998 rok

W poszukiwaniu sposobów zapobiegania patologii społecznej autorka – wybitna badaczka zaburzeń rozwoju u dzieci – sięga do wczesnych faz kształtowania się więzi między matką i dzieckiem. Przedstawiając wybrane trudne sytuacje macierzyństwa, ukazuje, kiedy stanowią one zagrożenie dla psychiki, a kiedy sprzyjają wzbogaceniu i rozwojowi osobowości.